

Instytut Ogrodnictwa
Oddział Pszczelnictwa w Puławach
ul. Kazimierska 2, 24-100 Puławy
www.opisik.pulawy.pl opisik@man.pulawy.pl

InHort
SKIERNIEWICE

Sektor pszczelarski w Polsce w 2012 roku

Opracował:
Dr inż. Piotr Semkiw.
Zakład Technologii Pasiecznych
e-mail: piotr.semkiw@man.pulawy.pl

Puławy 2012

1. Wstęp

Niniejsze opracowanie jest efektem prowadzenia badań w ramach Zadania 3.3 pt. „Monitorowanie zmian strukturalnych w polskim pszczelarstwie i na rynku miodu” w Programie Wieloletnim Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach. Realizacja prac badawczych w 2012 roku pozwoliła na przeprowadzenie aktualnej oceny sektora pszczelarskiego w Polsce w następującym zakresie:

- liczba rodzin pszczelich
- napszczelenie czyli liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km²
- struktura pasiek
- liczba pszczelarzy i ich struktura wiekowa
- produkcja miodu
- ceny miodu w odniesieniu do różnych kanałów dystrybucji
- koszty produkcji
- wyniki ekonomiczne pasiek
- handel zagraniczny na rynku miodu
- straty rodzin pszczelich po zimowaniu i w sezonie pszczelarskim

Materiał do badań stanowiły dane uzyskane z:

- rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii,
- 35 ankiet skierowanych do organizacji pszczelarskich zrzeszających łącznie 27549 pszczelarzy w których posiadaniu jest 773478 rodzin pszczelich,
- Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departamentu Rynków Rolnych,
- Systemu Analizy Sektora Pszczelarskiego (<http://www.opisik.pulawy.pl/analiza/>)- 90 elektronicznych ankiet wypełnionych przez pszczelarzy z całego kraju,
- własnych opracowań i analiz.

2. Liczba rodzin pszczelich

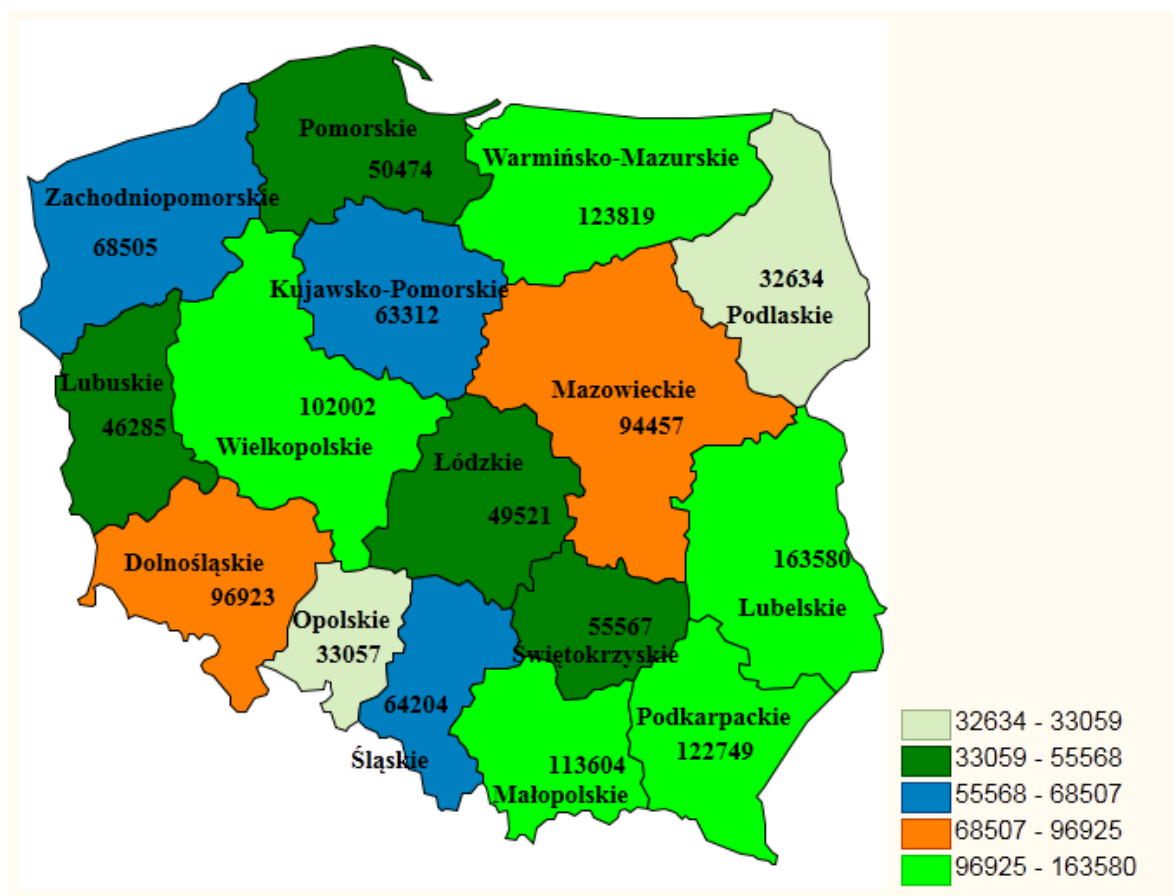
Na podstawie danych uzyskanych z Inspekcji Weterynaryjnej liczba rodzin pszczelich w Polsce wg stanu na październik 2012 roku wynosiła 1 280 693 (tab.1). W porównaniu do roku ubiegłego liczba zarejestrowanych rodzin w skali całego kraju wzrosła o 2,66%. Niemniej jednak w trzech województwach (opolskim, wielkopolskim i kujawsko – pomorskim) zmniejszyła się o 3,36%. Najwięcej rodzin pszczelich użytkowanych było w województwach: lubelskim, warmińsko-mazurskim, podkarpackim, małopolskim i wielkopolskim (48,8% ogólnej liczby rodzin), a najmniej w podlaskim, opolskim, lubuskim i łódzkim (12,6% ogólnej liczby rodzin) (ryc.1). Najwięcej rodzin pszczelich (472 483) znajdowało się w pasiekach o wielkości od 21 do 50 uli, najmniej w pasiekach do 5 rodzin (26 813). W pasiekach zawodowych czyli wg kategorii unijnych liczących powyżej 150 pni zarejestrowanych było 81 965 rodzin pszczelich z czego ponad 1/3 w pasiekach powyżej 300 uli. W pasiekach najmniejszych czyli nie przekraczających 20 uli zarejestrowanych było 368 996 pni pszczelich. Najwięcej rodzin w tej kategorii pasiek znajdowało się w województwie małopolskim, podkarpackim, śląskim i lubelskim.

Szczegółowa analiza rejestrów prowadzonych przez Inspekcję Weterynaryjną pozwala przypuszczać, że obowiązek regularnego uaktualniania danych przez pszczelarzy (reguluje to

Ustawa o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych z dnia 11 marca 2004 r. (Dz. U. 2004 Nr 69 poz. 625 z późn. zm.), nie jest przestrzegany. W rejestrach istnieją pasieki, w których na przestrzeni wielu lat (nawet od 2003 roku) nigdy nie zmieniła się liczba rodzin. W rzeczywistości taka sytuacja raczej nie jest prawdopodobna, a może powodować, że dane dotyczące ogólnej liczby rodzin w kraju są obarczone pewnym błędem, którego oszacowanie nie jest możliwe. Można przypuszczać, że znajdują się też pasieki, które zostały zlikwidowane, a fakt ten nie był zgłoszony u odpowiedniego powiatowego lekarza weterynarii. Występuje także duże prawdopodobieństwo, że te same rodziny pszczele są rejestrowane ponownie przez nowych pszczelarzy bez odnotowania zmiany w rejestrze przez poprzedniego właściciela. W związku tym istnieje uzasadniona potrzeba odpowiedniej weryfikacji danych zawartych w rejestrach tak, aby nie było wątpliwości, że odzwierciedlają one rzeczywistą sytuację w sektorze pszczelarskim. Przeprowadzane od 2006 roku w oparciu o dane Inspekcji analizy wskazują na wzrost o prawie 200 tys. liczby rodzin pszczelich w kraju. Oznacza to niemalże 20% przyrost podczas, gdy każdego roku straty zimowe sięgają kilkunastu procent ogólnej liczby rodzin. Wydaje się to trochę paradoksalne, chociaż z pewnością w większości pasiek, gdzie występują upadki, w kolejnych sezonach rodziny są odbudowywane, a i jednocześnie pasieki są także powiększane. Sprzyja bowiem temu także ciągła realizacja Krajowego Programu Wsparcia Pszczelarstwa, w ramach którego refundowany jest zakup rodzin pszczelich (pakietów lub odkładów).

Tabela 1. Liczba rodzin pszczelich w poszczególnych województwach w zależności od struktury pasiek w 2012 roku

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Suma rodzin pszczelich
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Lubelskie	1483	10743	24829	63824	42067	11689	6947	1998	163580
Warmińsko - mazurskie	359	3371	10306	38188	34526	18518	8141	10410	123819
Podkarpackie	1884	11461	24975	45415	25681	8054	4929	350	122749
Małopolskie	4353	16302	23898	40743	15145	6185	3168	3810	113604
Wielkopolskie	2433	9564	17643	36830	20435	9420	3977	1700	102002
Dolnośląskie	1555	7103	15549	36457	19312	8319	6638	1990	96923
Mazowieckie	2087	10546	19389	35711	16360	6249	3335	780	94457
Zachodniopomorskie	763	3783	9193	28833	16084	7149	2350	350	68505
Śląskie	5614	13406	18709	18252	5191	1622	1410	0	64204
Kujawsko - Pomorskie	872	4664	11169	28151	11102	4919	2025	410	63312
Świętokrzyskie	896	4476	8582	19544	13877	5942	1520	730	55567
Pomorskie	623	3894	7364	18767	9213	3323	2690	4600	50474
Łódzkie	1406	6552	13535	19025	5946	1160	1897	0	49521
Lubuskie	796	3161	7800	17972	9870	3426	660	2600	46285
Opolskie	1185	4096	7253	10288	6551	2444	540	700	33057
Podlaskie	504	2816	6051	14483	4758	2712	1310	0	32634
Ogółem	26813	115938	226245	472483	256118	101131	51537	30428	1280693

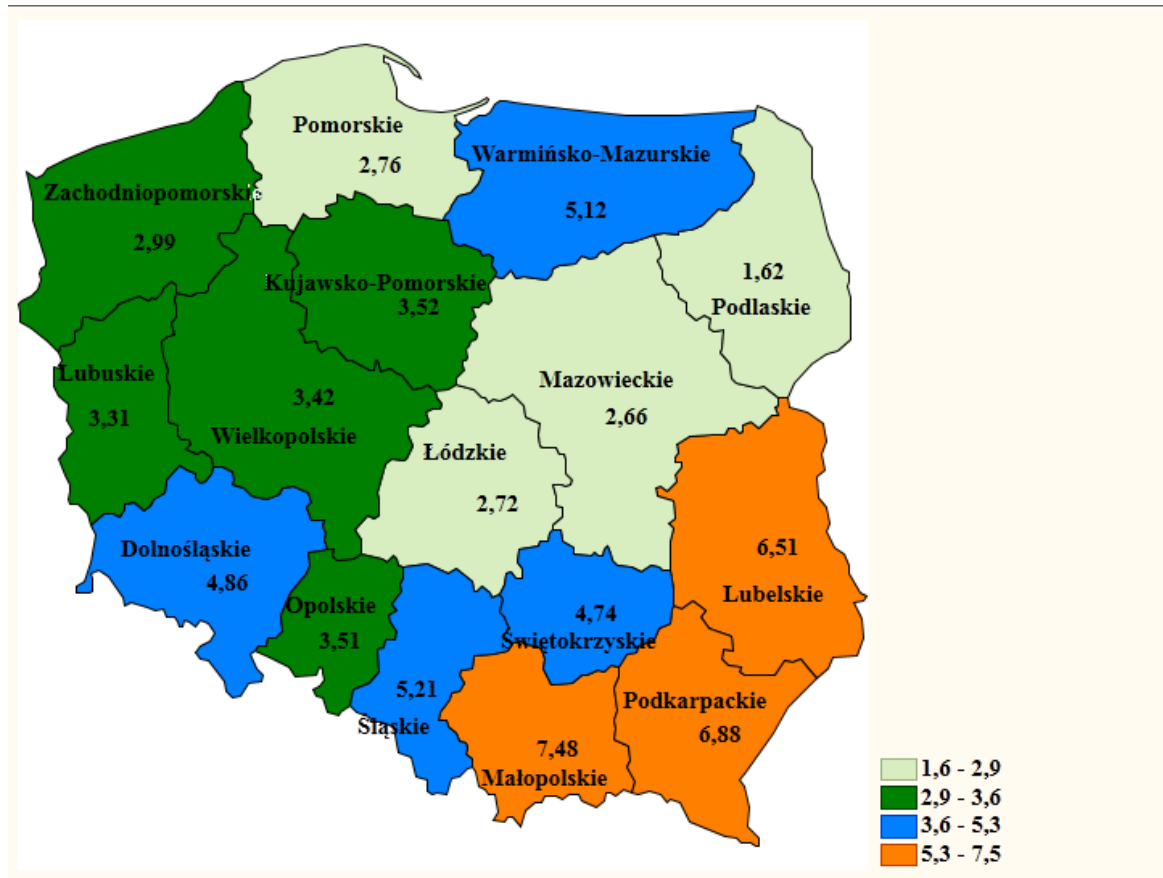

Ryc. 1. Rozmieszczenie rodzin pszczoł w poszczególnych województwach w 2012 r.

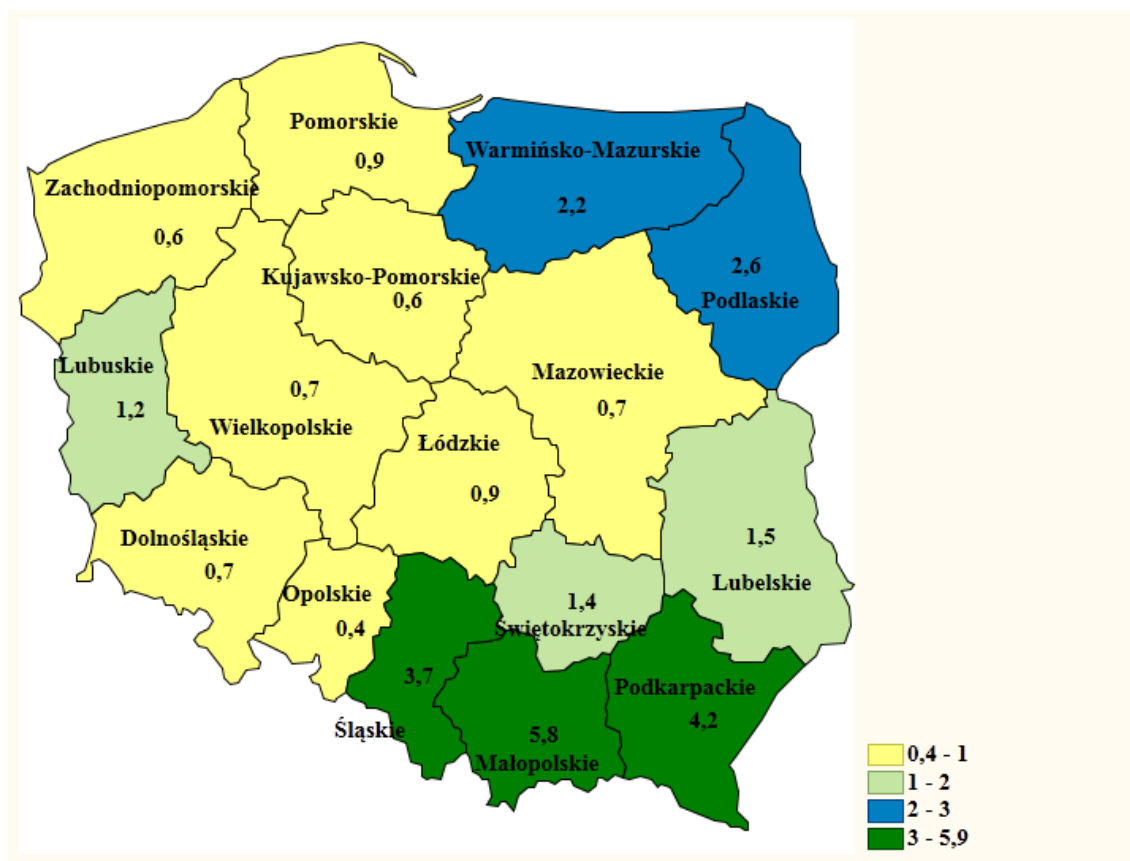
3. Napszczenie – liczba rodzin pszczoł przypadających na 1 km²

Polska charakteryzuje się nierównomiernym napszczeniem. Zróżnicowanie liczby rodzin pszczoł przypadających na 1 km² jest bardzo duże w zależności od regionu (ryc.2) Najwięcej, bo prawie 7,5 rodzin pszczoł na 1 km² znajduje się w woj. małopolskim, najmniej (1,62) w woj. podlaskim. W zasadzie Podlasie, Polska centralna (woj. mazowieckie i łódzkie) oraz Pomorze to regiony o najmniejszym napszczeniu (poniżej 3 uli). Charakterystyczne jest, że w południowo – wschodniej części Polski jest znacznie wyższe niż w innych regionach kraju. Decydujące czynniki, które wpływają na poziom napszczenia i rozwój pszczelarstwa w województwie czy regionie, mają przede wszystkim związek z warunkami pożytkowymi i tradycjami chowu pszczoł. Odpowiednia liczba rodzin pszczoł w danym rejonie, jest warunkiem zachowania tzw. bioróżnorodności w naturze i pozwala na właściwe zapylenie upraw entomofilnych. Przeciętnie na 1 km² powierzchni kraju w 2012 roku przypadało 4,1 rodzin pszczoł. Natomiast na 1 ha rzepaku i upraw sadowniczych średnio 1,1 pnia pszczołowego i występowało tu także bardzo duże regionalne zróżnicowanie (ryc.3). Najbardziej napszczone (duża liczba rodzin przy mniejszej powierzchni upraw) były południowo – wschodnie i północno – wschodnie tereny Polski, a najmniej tereny centralne i zachodnie. W tych przypadkach celowa staje się intensyfikacja produkcji pszczelarskiej oraz wspieranie rozwoju gospodarki wędrownej.

Średnie zagęszczenie rodzin pszczelich na km^2 w całej Unii Europejskiej wynosi 3,2. Najwięcej rodzin na 1 km^2 znajduje się w Grecji (11,4) na Węgrzech (9,8) i Słowenii (7,4). Kraje Europy Północnej (Szwecja i Finlandia) czyli tereny o niekorzystnym dla chowu pszczół klimacie charakteryzują się napszczeleniem na poziomie poniżej 0,5 rodziny na km^2 .

Ryc. 2. Liczba rodzin pszczelich przypadających na 1 km^2 powierzchni poszczególnych województw w 2012 roku

Ryc.3. Liczba rodzin pszczelich na 1 ha sadów i rzepaku w 2012 roku

4. Liczba pszczelarzy i struktura pasiek.

Według rejestrów prowadzonych przez powiatowych lekarzy weterynarii prowadzeniem pasiek w 2012 roku zajmowało się 51 778 osób (tab.2). W porównaniu do ubiegłego roku liczba zarejestrowanych pszczelarzy zwiększyła się 4,5%. Najwięcej pszczelarzy było w województwie małopolskim i lubelskim, najmniej w podlaskim i pomorskim. 50 529 pszczelarzy nie posiadało więcej niż 80 rodzin pszczelich z czego ok. 33 tys. prowadziło pasieki liczące do 20 pni. Największa liczba pszczelarzy (13 545) prowadziła pasieki posiadające od 21 do 50 rodzin pszczelich. Pszczelarzy zawodowych (posiadających ponad 150 uli) było 307 (tab.3). Najwięcej pasiek profesjonalnych zlokalizowanych było w województwie warmińsko – mazurskim (61), dolnośląskim (36) i lubelskim (35), najmniej w województwie opolskim (4), podlaskim (6), śląskim i lubuskim (po 7). Średnia wielkość pasieki profesjonalnej wynosiła 267 uli. Największe znajdowały się w woj. lubuskim (średnio prawie 466 uli), najmniejsze w łódzkim (ok.190 pni). Pszczelarze zawodowi posiadali prawie 82 tys. rodzin pszczelich (6,4% ogólnej liczby). Największy procentowy udział rodzin w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych był w województwie warmińsko – mazurskim (15%) i pomorskim (14,4%), najmniejszy zaś w woj. śląskim (2,2%).

W Unii Europejskiej przeciętna zawodowa pasieka liczy 235 rodzin pszczelich, a pszczelarze zawodowi posiadają 1/3 całkowitej liczby uli (ok. 4,46 mln).

Tabela 2. Liczba pszczelarzy w poszczególnych województwach w odniesieniu do struktury pasiek w 2012 roku

Województwo	Struktura pasiek (liczba rodzin pszczelich)								Suma pszczelarzy
	do 5	od 6 do 10	od 11 do 20	od 21 do 50	od 51 do 80	od 81 do 150	od 151 do 300	pow.301	
Małopolskie	1069	1854	1440	1196	223	57	15	6	5860
Lubelskie	358	1197	1454	1790	595	109	31	4	5538
Podkarpackie	438	1270	1478	1312	374	76	23	1	4972
Śląskie	1481	1602	1145	569	78	15	7	0	4897
Mazowieckie	526	1226	1179	1039	238	59	16	2	4285
Wielkopolskie	592	1069	1054	1088	299	88	19	4	4213
Dolnośląskie	376	785	914	1035	281	78	31	5	3505
Warmińsko - mazurskie	82	364	585	1039	495	176	40	21	2802
Łódzkie	339	735	821	573	89	11	10	0	2578
Kujawsko - Pomorskie	218	519	661	810	166	45	10	1	2430
Zachodniopomorskie	184	415	548	789	230	66	11	1	2244
Świętokrzyskie	217	497	516	545	199	54	7	2	2037
Pomorskie	147	443	440	530	132	31	13	10	1746
Lubuskie	195	360	460	522	145	32	3	4	1721
Opolskie	312	470	447	297	96	22	3	1	1648
Podlaskie	118	313	360	411	71	23	6	0	1302
Ogółem	6652	13119	13502	13545	3711	942	245	62	51778

Tabela 3. Charakterystyka pasiek zawodowych w Polsce w 2012 roku

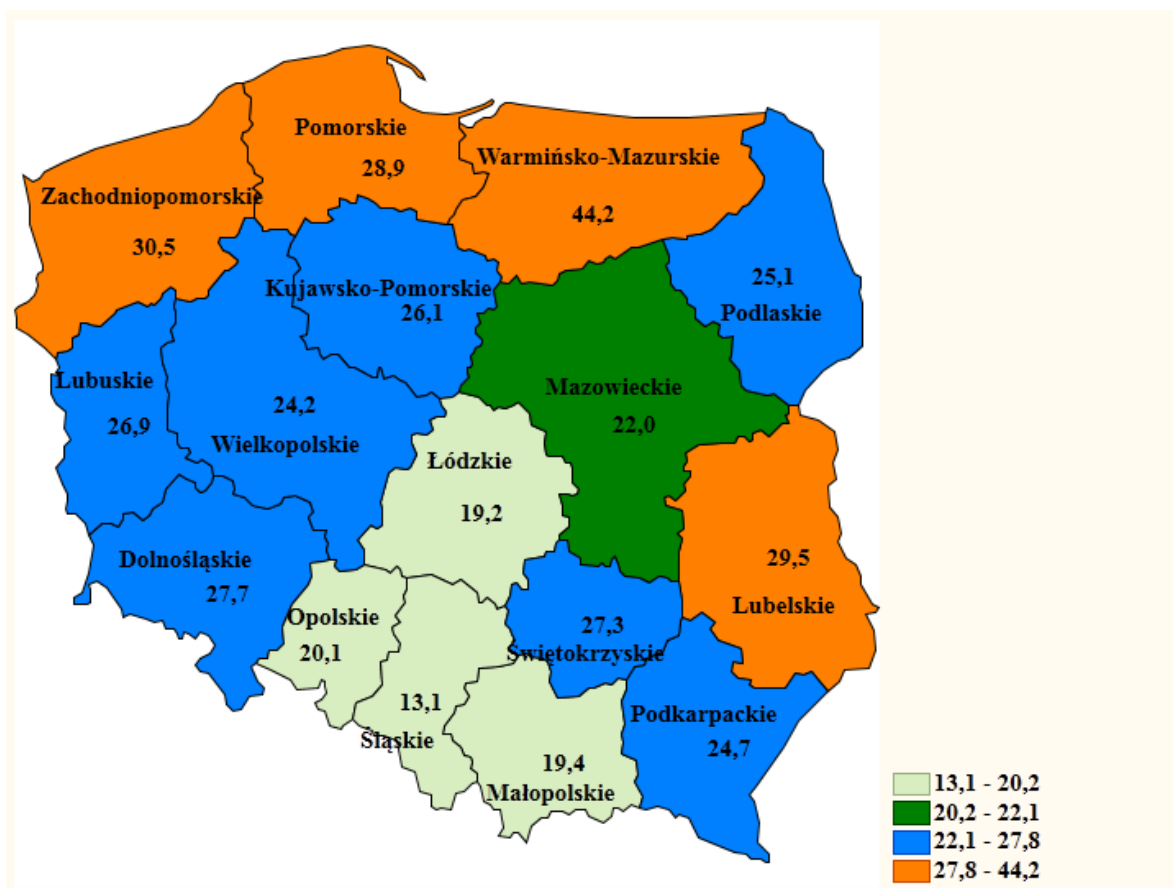
Województwo	Liczba pasiek zawodowych	Liczba rodzin pszczelich w pasiekach zawodowych	% rodzin w pasiekach zawodowych w porównaniu do pozostałych	Średnia wielkość pasieki zawodowej
Warmińsko - mazurskie	61	18551	15,0	304,1
Dolnośląskie	36	8628	8,9	239,7
Lubelskie	35	8945	5,5	255,6
Podkarpackie	24	5279	4,3	220,0
Pomorskie	23	7290	14,4	317,0
Wielkopolskie	23	5677	5,6	246,8
Małopolskie	21	6978	6,1	332,3
Mazowieckie	18	4115	4,4	228,6
Zachodniopomorskie	12	2700	3,9	225,0
Kujawsko - Pomorskie	11	2435	3,8	221,4

Łódzkie	10	1897	3,8	189,7
Świętokrzyskie	9	2250	4,0	250,0
Lubuskie	7	3260	7,0	465,7
Śląskie	7	1410	2,2	201,4
Podlaskie	6	1310	4,0	218,3
Opolskie	4	1240	3,8	310,0
Ogółem	307	81965	6,4	267,0

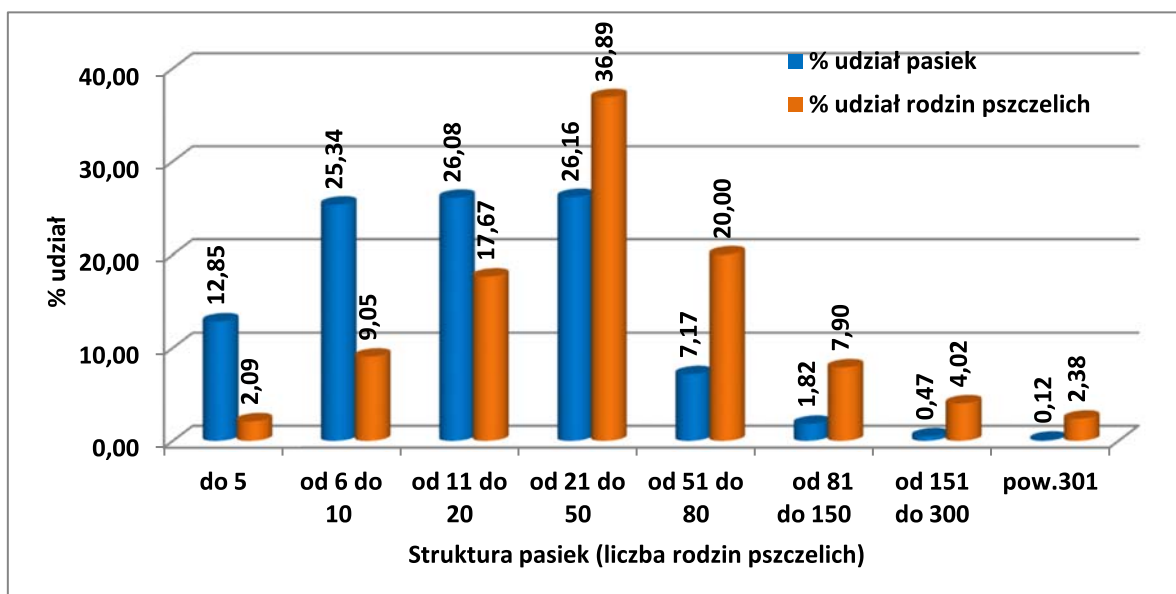
Średnia pasieka w kraju liczyła w 2012 roku 24,7 pni i na przestrzeni kilku ostatnich lat wartość ta nie zmieniała się istotnie. Największe pasieki znajdowały się na terenie województwa warmińsko – mazurskiego (ryc.4). Przeciętna pasieka w tym regionie liczyła ponad 44 rodziny pszczele. W zasadzie rejony północne Polski i województwo lubelskie to tereny, gdzie występują pasieki o liczbie uli powyżej średniej krajowej, zaś typowe dla niej zlokalizowane są na terenie województwa podkarpackiego. Najmniejsze pasieki (przeciętnie 13 uli) znajdują się na Śląsku.

Pasieki w Polsce charakteryzuje duże rozdrobnienie. Ponad 64% wszystkich to pasieki małe nie przekraczające 20 uli, a nie większe niż 80 pni stanowią 97,6% ogółu (ryc.5). Rozdrobnienie pasiek to czynnik bezpośrednio wpływający na ich niską opłacalność produkcji i dochodowość, a związane z nimi wysokie koszty, niewielka skala produkcji i brak kapitału na inwestycje istotnie obniżają wyniki ekonomiczne tych pasiek i stanowią barierę dalszego rozwoju. Z wymienionych powodów w ostatnich latach zasadniczo nie zmieniała się struktura pasiek w kraju.

W Polsce udział pszczelarzy zawodowych w stosunku do pozostałych jest bardzo mały i wynosi 0,59%, natomiast w Unii Europejskiej średnio jest to 3,2%, a w niektórych wybranych krajach Wspólnoty jak na przykład Grecja czy Hiszpania jest to odpowiednio 36 i 25%.

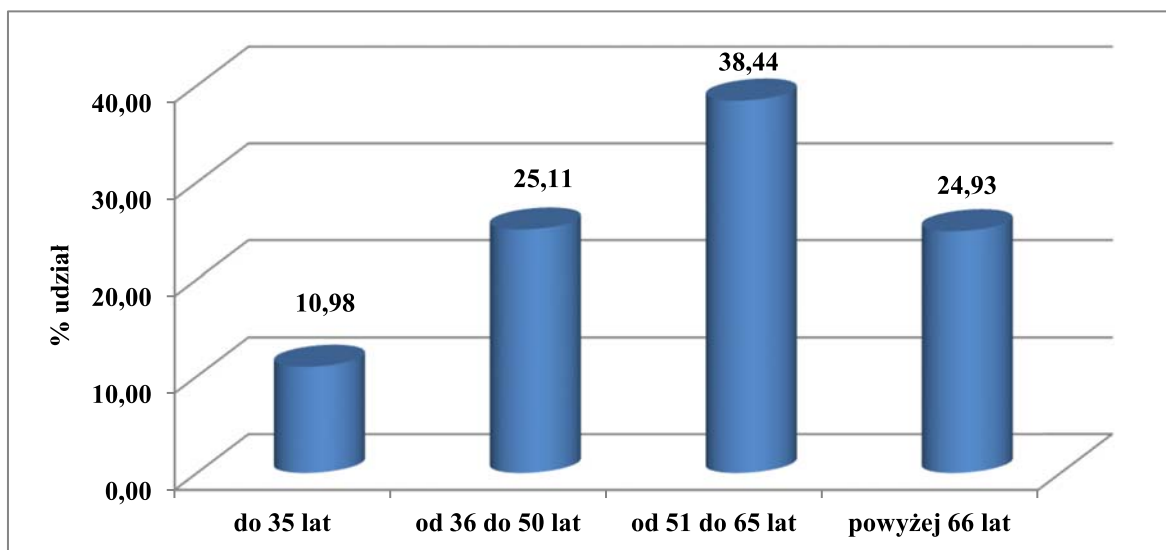
Ryc. 4. Średnia wielkość pasiek w poszczególnych województwach w 2012 roku

Ryc. 5. Struktura wielkości pasiek w Polsce i procentowy udział rodzin pszczelich w poszczególnych wielkościach pasiek w 2012 roku

5. Struktura wiekowa pszczelarzy

Według danych uzyskanych z organizacji pszczelarskich większość pszczelarzy to osoby w wieku średnim i starsi (ryc.6). W 2012 roku największą grupę stanowili producenci w wieku od 51 do 65 lat (ok. 38,5%). Prawie ¼ to osoby w wieku poprodukcyjnym. Najmniej liczną grupą były osoby wieku do 35 lat, a ich udział sięgał 11%. Nieco ponad 25% stanowili pszczelarze w wieku od 36 do 50 lat.

Ryc. 6. Struktura wiekowa pszczelarzy w 2012 roku

6. Produkcja miodu

Na podstawie danych zebranych z organizacji pszczelarskich w trakcie całego sezonu pasiecznego w 2012 roku, pszczelarze wyprodukowali ok. 17,2 tys. ton miodu (tab.5). W porównaniu do roku ubiegłego zbiory miodu były niższe o ok. 25%. Na niektórych terenach (część Świętokrzyskiego, Małopolskiego czy Podkarpackiego) przeciętnie odwirowano tylko od 2,2 do 5 kg miodu. Najmniejszą średnią wydajność miodu z ula (ok. 7kg.) uzyskali pszczelarze z województwa małopolskiego. W 8 województwach średnie zbiory miodu były niższe od średniej krajowej, która wyniosła tylko 14,2 kg. Największe wydajności miodu z jednej rodziny pszczelej, ok. 27,5 kg, uzyskano w województwie lubuskim. Najwięcej miodu wyprodukowano województwie lubelskim (ok. 2,2 tys. ton), najmniej w województwie pomorskim (ok. 505 ton).

Tabela 4. Produkcja miodu w kraju i w poszczególnych województwach w 2012 roku

Województwo	Od – do (kg)	Srednio z 1 rodz. pszczelej (kg)	Produkcja miodu (tony)
Małopolskie	2,5 - 10	6,99	793,9
Kujawsko - Pomorskie	8 - 9	8,52	539,2
Pomorskie	10	10,00	504,7
Podkarpackie	5 - 20	10,77	1321,6
Świętokrzyskie	2,2 - 26	11,20	622,4
Łódzkie	11 - 12	11,64	576,2
Wielkopolskie	10 - 17,5	12,94	1320,3
Lubelskie	12 - 15	13,45	2200,2
Warmińsko - mazurskie	12 - 15,9	14,92	1847,3
Podlaskie	16	16,00	522,1
Śląskie	16	16,00	1027,3
Dolnośląskie	15 - 20	16,48	1597,2
Mazowieckie	12 - 33	18,91	1786,0
Opolskie	20	20,00	661,1
Zachodniopomorskie	15 - 25	20,84	1427,6
Lubuskie	15 - 40	27,45	1270,5
Ogółem	2,2 - 40	14,20	17223,8

7. Ceny miodu

Zmniejszona podaż miodów spowodowana gorszymi warunkami pogodowymi i pozytywnymi spowodowała, że w porównaniu do roku 2011 o ok. 10% wzrosły ceny miodu w skupie hurtowym. Za kilogram miodu rzepakowego skupujący płacili przeciętnie 9 zł, a za miód wielokwiatowy o 0,5 zł więcej (tab.5). Miody lipowe i gryczane uzyskiwały cenę ok. 15 zł/kg, zaś akacjowe były o 1 zł droższe. Miody rzadziej produkowane (spadziowy ze spadzi iglastej i wrzosowy) skupowano za kwoty dużo wyższe. Paradoksalnie tylko poza miodem spadziowym ze spadzi iglastej ceny miodu w sprzedaży bezpośredniej nie zmieniły się istotnie w stosunku do cen z roku ubiegłego. Miód wielokwiatowy sprzedawany bezpośrednio z pasieki kosztował średnio ok. 22 zł/kg, zaś miód akacjowy lub lipowy średnio ok. 25 - 26 zł, natomiast gryczany ok. 27 zł/kg. Poza miodem spadziowym ze spadzi liściastej wzrosły ceny miodu w sprzedaży detalicznej. Przeciętnie ceny wzrosły od ok. 6% (miody wielokwiatowe i lipowe) do nawet 10% (miody akacjowe).

Ceny miodu w sprzedaży bezpośredniej są niższe od cen detalicznych, zaś istotnie wyższe od cen w punktach skupu. Dlatego też, podstawowym kanałem sprzedaży miodu, jest właśnie sprzedaż bezpośrednia i jeśli w latach wcześniejszych ok. 24% wyprodukowanego miodu trafiało do punktów skupu to w 2010 roku wg danych GUS już tylko ok. 16%. Dane, które zebrano w 2012 roku od pszczelarzy indywidualnych za pomocą elektronicznych ankiet (System Analizy Sektora Pszczelarskiego) wskazują na dalszy wzrost (do 80%) udziału sprzedaży bezpośredniej w odniesieniu do innych kanałów dystrybucji miodu. Duże znaczenie przy sprzedaży bezpośredniej miodu ma fakt, że gospodarstwo pasieczne buduje swój rynek zbytu przez wiele lat, a to pozwala, że na bazie ugruntowanej wysokiej jakości

produktu i marki gospodarstwa pasiecznego są mniejsze trudności ze zbytem. Prawidłowością jest również fakt, iż bez względu na formę sprzedaży najdroższe są miody wrzosowe i spadziowe ze spadzi iglastej, a najtańsze rzepakowe i wielokwiatowe.

Tabela 5. Ceny miodu (zł/kg) w sprzedaży bezpośredniej, w skupie hurtowym i w handlu detalicznym w listopadzie 2012 roku

Odmiany miodu	Sprzedaż bezpośrednia			Sprzedaż do punktów skupu			Sprzedaż detaliczna		
	min.	max	średnio	min.	max	średnio	min.	max	średnio
Miód wielokwiatowy	14,0	30,0	21,8	8,0	12,0	9,5	19,0	30,0	24,2
Miód rzepakowy	14,0	28,0	20,5	8,0	11,0	9,0	20,0	32,5	23,5
Miód akacjowy	19,2	30,0	25,2	10,0	18,0	16,0	20,0	40,0	31,2
Miód lipowy	19,2	38,0	26,3	10,0	17,0	15,0	20,0	40,0	30,0
Miód gryczany	20,0	35,0	27,1	10,0	16,0	15,0	20,8	42,5	31,8
Miód spadziowy ze spadzi iglastej	25,0	50,0	36,7	15,0	30,0	22,0	27,0	57,5	39,7
Miód spadziowy ze spadzi liściastej	22,0	40,0	29,2	14,0	16,0	15,0	26,0	30,0	28,0
Miód wrzosowy	30,0	50,0	39,0	25,0	31,0	29,0	50,0	64,8	56,8

8. Koszty i opłacalność produkcji

Decydujące znaczenie w ekonomice sektora pszczelarskiego odgrywają ceny zbytu produktów pszczelich i koszty ich produkcji. Te ostatnie w porównaniu do roku ubiegłego wzrosły o kilka procent z powodu wyższych cen uli, węzy, cukru, paliw i energii elektrycznej. Średnie koszty produkcji w przeliczeniu na 1 rodzinę pszczelą są wysokie i zróżnicowane skalą w zależności od typu gospodarki pasiecznej. W pasiekach towarowych koszty ogółem (stałe i zmienne) wynoszą 345 zł, a w pasiekach mniejszych są o 73,5 zł. niższe (tab.6). Spośród kosztów zmiennych (w obu typach gospodarki) największe są koszty pracy i koszty związane z dokarmianiem rodzin pszczelich, w pasiekach towarowych istotną pozycję stanowią także koszty transportu.

Tabela 6. Kalkulacja kosztów produkcji na 1 rodzinę pszczelą w zł. (wg cen w 2012 r.)

Wyszczególnienie kosztów		Rodzaj gospodarki pasiecznej	
		Niskotowarowa	Towarowa
Koszty stałe	Amortyzacja uli	34	34
	Amortyzacja sprzętu	7	14
	Amortyzacja pracowni	–	15
	Dzierżawa pasieczysk	–	4
	Suma k. stałe	41	67
Koszty zmienne	Cukier lub syrop	55	55
	Węza	7,5	10
	Matki pszczele	20	30
	Leki	15	15
	Transport	17	56
	Energia elektryczna	10	20
	Praca	100	80
	Materiały	6	12
	Suma k. zmienne	230,5	278
Koszty ogółem		271,5	345

Szacunkowe obliczenia dochodu netto w pasiekach przy różnych typach gospodarki pasiecznej, różnej wielkości produkcji miodu oraz zróżnicowanej formy sprzedaży wykazują, że w przypadku pasiek niskotowarowych produkcja miodu na poziomie 10 kg z jednej rodziny pszczelej i jego sprzedaż w skupie hurtowym przy średniej cenie 13zł za kilogram jest znacznie poniżej progu opłacalności (tab.7). Przekroczenie progu opłacalności w tej formie sprzedaży jest możliwe dopiero po wyprodukowaniu 21 kg miodu z jednej rodziny pszczelej, jednak dla tej kategorii pasiek i przy warunkach pożytkowych w 2012 roku był to wynik dla większości pasiek trudny do osiągnięcia. Sprzedaż miodu bezpośrednio z pasieki przy średniej cenie 24 zł/kg pozwala uzyskać dodatni dochód netto (16,5 zł) przy poziomie produkcji wynoszącej 12 kg miodu z jednej rodziny pszczelej. W kategorii pasiek towarowych uzyskanie dodatniego dochodu netto przy sprzedaży miodu w skupie hurtowym zapewni produkcja wynosząca 27 kg miodu w przeliczeniu na jedną rodzinę pszczelą. Sprzedaż miodu bezpośrednio z pasieki towarowej pozwala uzyskać dodatni dochód netto przy poziomie produkcji wynoszącym 15kg miodu z jednej rodziny pszczelej.

Tabela 7. Wyniki ekonomiczne dla pasiek niskotowarowych i towarowych w zależności od poziomu produkcji i formy sprzedaży miodu (w zł)

Wyszczególnienie	Niskotowarowa				Towarowa			
	Hurtowa		Bezpośrednia		Hurtowa		Bezpośrednia	
Poziom produkcji	10 kg	21kg	10 kg	12 kg	10 kg	27kg	10 kg	15kg
A. Wartość produkcji*	130	273	240	288	130	351	240	360
B. Koszty zmienne	230,5				278			
C. Koszty stałe (bez amortyzacji)	0				4			
D. Amortyzacja	41				63			
E. Dochód bezpośredni (A-B)	-100,5	42,5	-9,5	57,5	-148	73	-38	82
F. Dochód brutto (E-C)	-100,5	42,5	-9,5	57,5	-152	69	-42	78
G. Dochód netto (F-D)	-141,5	1,5	-50,5	16,5	-215	6	-105	15

* przyjęto średnią cenę 1kg miodu w sprzedaży hurtowej – 13zł, w sprzedaży bezpośredniej – 24 zł.

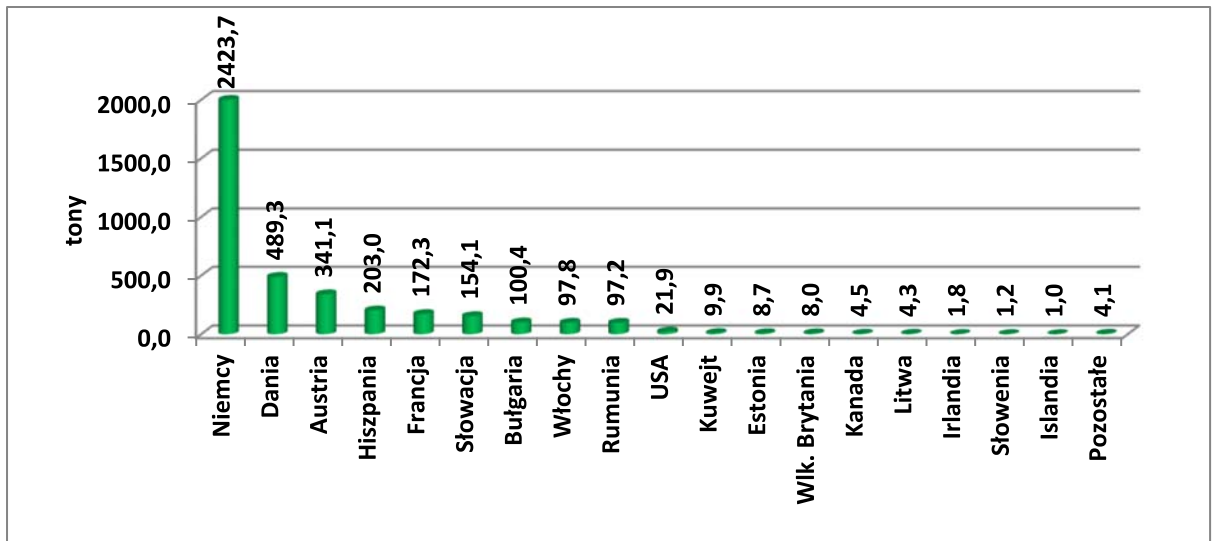
9. Handel zagraniczny na rynku miodu

Polska podobnie jak inne kraje Unii Europejskiej importuje duże ilości miodu, rocznie jest to kilkanaście tysięcy ton. Import miodu wykazuje z roku na rok tendencję rosnącą, podobnie jak jego eksport. W latach 2004 – 2009 przeciętnie wywożono z Polski kilkaset ton miodu rocznie, zaś w latach 2010 i 2011 już kilka tysięcy ton. Na przestrzeni lat nie zmienia się jednak relacja eksportu do importu, która charakteryzuje się dużym deficytem.

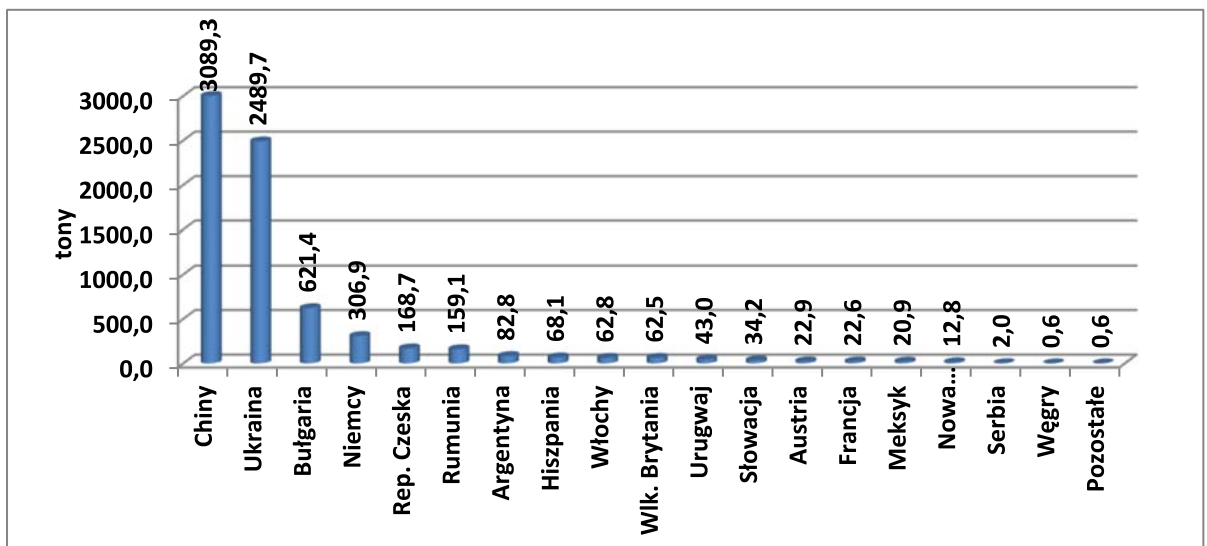
W pierwszych 8 miesiącach 2012 roku wyeksportowano z kraju ponad 4 tys. ton miodu zaś wolumen importu wyniósł ok. 7,2 tys. ton (tab.8). W tym okresie najwięcej miodu z Polski sprzedawano na rynkach UE, a głównym odbiorcą były Niemcy (ryc.7). Najwięcej miodu przywieziono do Polski z Chin i Ukrainy (ryc.8). Przeciętnie za kg importowanego do kraju miodu płacono 1,96 EUR, zaś firmy eksportujące otrzymywały średnio 2,34 EUR/kg.

Tabela 8. Handel zagraniczny na rynku miodu (Unia Europejska, kraje trzecie i pozostałe)

Okres	Eksport		Import		Saldo (eksport - import)
	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wolumen (tony)	Wartość (tys. EUR)	Wartość (tys. EUR)
2010 rok	2720,7	6650,2	11621,3	23221,4	-16571,2
2011 rok	4691,4	11449,5	13731,6	27979,6	-16530,1
I-VIII 2012 rok	4144,3	9707,8	7270,7	14275,9	-4568,1

Ryc. 7. Najważniejsze kraje eksportu miodu z Polski w okresie I-VIII 2012 roku

Ryc. 8. Najważniejsze kraje importu miodu do Polski w okresie I-VIII 2012 roku

10. Straty rodzin pszczelich

Do niedawna straty rodzin pszczelich w Polsce zwykle miały miejsce w trakcie zimowania i były odnotowywane wczesną wiosną podczas pierwszych przeglądów pasiek. Straty te nie przekraczały kilku procent i były w kalkulowane w koszty prowadzenia pasieki. Sporadycznie zdarzały się przypadki upadków lub wyraźnego osłabienia rodzin pszczelich w trakcie sezonu pszczelarskiego lecz były one efektem niewłaściwie przeprowadzonych zabiegów chemicznej ochrony roślin. W ostatnich latach nasiliło się zjawisko masowych upadków, występujące najczęściej jesienią, a sięgające rokrocznie kilkunastu procent ogólnej liczby rodzin pszczelich w kraju. W wymiarze ekonomicznym masowe upadki rodzin pszczelich powodują ogromne straty zarówno w pszczelarstwie jak i w rolnictwie oraz w środowisku, bowiem spadek liczby rodzin pszczelich skutkuje nie tylko mniejszą podażą

produktów pszczelich lecz wydatnym zmniejszeniem możliwości optymalnego zapylenia entomofilnych roślin uprawnych i utrzymania odpowiedniej bioróżnorodności.

Na podstawie danych zebranych z organizacji pszczelarskich średnie straty określone po zimowaniu (odnotowane wiosną 2012 r.) w skali całego kraju wyniosły 13% (tab.9). Największe straty rodzin (średnio 20%) miały miejsce w województwie opolskim. Regionalnie (część województwa dolnośląskiego, świętokrzyskiego i podkarpackiego) spadała w trakcie okresu zimowego 1/3 rodzin pszczelich. Na terenie wielu województw stwierdzono straty powyżej 20%. Tylko w 4 województwach (podlaskie, pomorskie, śląskie i warmińsko – mazurskie) straty rodzin nie przekroczyły kilku procent. W trakcie sezonu pszczelarskiego pszczelarze z siedmiu województw zgłosili do związków pszczelarskich przypadki ostrych zatruc rodzin pszczelich na plantacjach rzepaku i upraw sadowniczych (w sumie zginęło ok 1500 rodzin). W innych województwach zgłaszano przypadki podtruc rodzin pszczelich na różną skalę. W pozostałych brak było oficjalnych zgłoszeń strat rodzin pszczelich do związków pszczelarskich.

Tabela 9. Straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (2011/2012) i sezonu pszczelarskiego w 2012 roku

Województwo	Szacunkowe straty rodzin pszczelich w trakcie zimowania (w %)		Straty rodzin pszczelich w trakcie sezonu pasiecznego
	od - do	średnio	liczba rodzin (rodzaj pożytku)
Dolnośląskie	5 - 32,5	13,1	Brak zgłoszeń
Kujawsko - Pomorskie	9 - 20	14,3	200 (ostre zatrucie - rzepak oz., rzepak jary) 1000 (podtrucia - rzepak oz.)
Lubelskie	10 - 25	17,7	127 (ostre zatrucie - rzepak oz.) (podtrucia upr. sadownicze i rzepak oz.)
Lubuskie	12 - 20	16,0	Brak zgłoszeń
Łódzkie	10 - 15	11,4	Brak zgłoszeń
Małopolskie	8 - 27,5	18,7	500 (ostre zatrucie - rzepak oz. i 3 pasieki - bób) (podtrucia - upr. sadownicze)
Mazowieckie	8 - 20	13,8	Brak zgłoszeń
Opolskie	20	20,0	200 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Podkarpackie	3 - 35	11,1	1000 (podtrucia - rzepak oz., upr. sadownicze, tytoń, ziemniaki, zboża, kukurydza)
Podlaskie	2	2,0	Brak zgłoszeń
Pomorskie	5	5,0	Brak zgłoszeń
Śląskie	6	6,0	42 (ostre zatrucie - rzepak oz.)
Świętokrzyskie	5 - 35	18,6	181 (ostre zatrucie - rzepak oz., upr. sadownicze) 520 (podtrucia - rzepak oz., upr. sadownicze)
Warmińsko - mazurskie	4 - 10	5,5	Brak zgłoszeń
Wielkopolskie	8 - 17,5	12,1	205 (ostre zatrucie - rzepak oz., upr. sadownicze)
Zachodniopomorskie	7 - 20	11,9	75 (podtrucia - rzepak oz.)
Ogółem	2 - 35,5	13,0	–

